

Sygn. akt III CSK 60/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku P. sp. z o.o. z siedzibą
w W.

przy uczestnictwie M.W. i P. S.A. z siedzibą w W.

o zasiedzenie służebności przesyłu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 czerwca 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w N.

z dnia 7 września 2017 r., sygn. akt III Ca .../17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika M. W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy P. sp. z o.o. od postanowienia Sądu Okręgowego w N. z dnia 7 września 2017 r., Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca wywodzi: z naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 382 k.p.c., art. 316 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., a także art. 244 § 1 k.p.c. i art. 252 k.p.c., z uwagi na pominięcie pisma z dnia 10 września 1986 r. Urzędu Miasta i Gminy R., w którym ówczesne Okręgowe Zakłady Gazownictwa w T. poinformowały, że Urząd ten posiada zgody wszystkich właścicieli nieruchomości, przez które przebiega gazociąg wysokoprężny R. – Z. na dobrowolne wejście w teren celem wykazania przez to przedsiębiorstwo planowanych robót - jako źródła dobrej wiary poprzednika prawnego wnioskodawcy, co do posiadania prawa do posadowienia i eksploatacji gazociągu, wyrażonego przez ówczesnych właścicieli nieruchomości, zaś przeciwko obaleniu dobrej wiary przemawia nie tylko domniemanie wynikające z art. 7 k.c., ale także okoliczność uzyskania ze strony terenowego organu administracji o właściwości szczególnej odpowiedzialnego za wydawanie zezwoleń w trybie art. 75 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (u.g.g.w.n.) na budowę m.in. gazociągu, informacji o braku podstaw do wydania tego rodzaju

decyzji z uwagi na posiadanie zgód właścicieli nieruchomości na trasie gazociągu; z naruszenia art. 386 § 1 k.p.c. przez uwzględnienie apelacji, pomimo pominięcia dowodów wskazujących na prawidłowość ustaleń Sądu pierwszej instancji co do istnienia po stronie poprzednika prawnego wnioskodawcy dobrej wiary w zakresie przysługiwania prawa do posadowienia i eksploatacji gazociągu jako wyrażonego przez ówczesnych właścicieli nieruchomości, potwierdzonego przez terenowy organ administracji państwowej, a co za tym idzie - pomimo zasadności stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu z uwagi na: udzielenie przez organ umocowania do wydawania zezwoleń w trybie art. 75 ust. 1 u.g.g.w.n. na budowę m.in. gazociągów informacji o uzyskaniu zgód wszystkich właścicieli nieruchomości, objętych lokalizacją gazociągu relacji R. – Z. na wejście w teren i prowadzenie robót; z naruszenia art. 70 ust. 1 i art. 73 u.g.g.w.n., tj. art. 75 ust. 1 i art. 79 tej ustawy według tekstu pierwotnego w zw. z art.3 ust. 1 i 2 tej ustawy w pierwotnym brzmieniu i art. 137 ust. 1 pkt 2, art. 137 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 1983 r. o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego w zw. z art. 7 k.c. z uwagi na: uznanie, iż uzyskanie dobrowolnej zgody na budowę nie wyłączało konieczności uzyskania zezwolenia na budowę gazociągu w trybie art. 75 ust. 1 u.g.g.w.n. wbrew wyraźnej dyspozycji art. 79 tej ustawy w pierwotnym brzmieniu, który wyraźnie wyłączał stosownie art. 75 ust. 1 tej ustawy w brzmieniu pierwotnym w przypadku uzyskania zgody właściciela na posadowienie infrastruktury; przyjęcie przez Sąd drugiej instancji wbrew treści art. 79 tej ustawy w pierwotnym brzmieniu, że brak decyzji wydanej w trybie art. 75 ust. 1 tej ustawy sam w sobie przesądza brak dobrej wiary poprzednika prawnego wnioskodawcy w zakresie posiadania prawa do posadowienia gazociągu wysokoprężnego relacji R. – Z.; naruszenie prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 292 k.c., art. 176 § 1 k.c. i art. 352 § 1 i 2 k.c., przez ich niezastosowanie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że decyzja o pozwoleniu na budowę linii napowietrznej, nie tworzy tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości, w tym także w zakresie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., II CSK 16/17, nie publ.). Przedsiębiorca posiada nieruchomość w zakresie służebności przesyłu od chwili wejścia na grunt w celu

wybudowania urządzenia służącego do przesyłu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2013 r., V CSK 287/12, nie publ.). Rozstrzygając, czy uzyskanie posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w złej wierze, należy mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania służebności; domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien był wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, OSNC 2017, nr 9, poz. 98). Zatem, od okoliczności konkretnej sprawy zależy ocena czy posiadanie służebności może być zakwalifikowane jako posiadanie w dobrej wierze.

Wymaga jednak zauważenia, że nabycie przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu skutkuje powstaniem prawa rzeczowego ograniczonego. Prawo rzeczowe ograniczone może powstać też na skutek oświadczenia właściciela nieruchomości, która ma być obciążona, przy czym wymagana jest forma aktu notarialnego (art. 245 § 1 k.c. w zw. z art. 158 k.c.). Oznacza to, że co do zasady wejście w posiadanie służebności bez prawem przewidzianej formy nie może być uznane za posiadanie w dobrej wierze (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91). W późniejszych orzeczeniach Sąd Najwyższy powołując się na to stanowisko tradycyjnego rozumienia przymiotu dobrej wiary - jako już ugruntowane - wskazywał, że w indywidualnych sprawach całokształt okoliczności ocenianych z punktu widzenia zasad współżycia społecznego może uzasadniać traktowanie osoby, która weszła w posiadanie nieruchomości na podstawie umowy zawartej bez prawem przewidzianej formy jako posiadacza w dobrej wierze (por. wyrok z dnia 9 listopada 1994 r. II CRN 97/94, wyrok z dnia 20 maja 1997 II CKN 172/97, wyrok z dnia 19 lutego 1998 r. III CKN 375/97). W kontekście art. 7 k.c. dobrą wiarę wyłącza istnienie takich okoliczności, które u przeciętnego człowieka powinny wzbudzić poważne wątpliwości, że nie przysługuje mu prawo do korzystania w rzeczy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 374/09).

Zaprezentowana w tych orzeczeniach wykładnia pojęcia dobrej wiary dotyczyła innych, aniżeli zasiedzenie spraw z zakresu prawa cywilnego, jednakże rozumienie tegoż pojęcia na gruncie instytucji prawa rzeczowego powinno być jednolite, a w związku z tym przywołane orzeczenia mają znaczenie także w sprawach o zasiedzenie służebności gruntowych.

Sąd drugiej instancji nie zgodził się z tezą, że uzyskanie zgód właścicieli wszystkich nieruchomości wyłączało konieczność wszczynania postępowań administracyjnych mających na celu ograniczenie właściciela w korzystaniu z nieruchomości w zakresie wskazanym w art. 70 u.g.g.w.n., bowiem jedynie w sytuacji, w której wejście na grunt miało na celu konserwację, względnie remont już istniejących urządzeń przesyłowych, wydanie takiej decyzji nie było konieczne. Natomiast jeśli wejście na cudzy grunt miało na celu jego wywłaszczenie, wówczas wydanie takiej decyzji było niezbędne.

Z wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) nie wynika, by poprzednik prawny uczestnika wyraził zgodę na wejście na jego grunt w formie aktu notarialnego. Poza tym, zgoda ta nie obejmowała korzystania z jego nieruchomości w zakresie służebności, lecz jedynie wejścia w teren celem wykonania planowanych robót (k. 32). Odszkodowanie zostało wpłacone, ale jedynie za szkody w uprawach powstałe w czasie budowy gazociągu, a nie także za przejęcie gruntu w celu eksploatacji na potrzeby służebności przesyłowej. Ta ostatnia okoliczność ma również znaczenie dla dokonanej przez Sąd drugiej instancji kwalifikacji przymiotu złej wiary po stronie poprzednika prawnego wnioskodawcy, w kontekście zasad współżycia społecznego.

W takim stanie rzeczy brak podstaw do uznania, iż zaskarżone postanowienie jest oczywiście nieprawidłowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1804, ze zm., w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniające rozporządzenie w opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1667).

kc

aj